

2186

ЗАКОН

О

СРЕДЊИМ ШКОЛАМА

У

КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

БЕОГРАД

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1900.

373.5 (997.11)
1097.5

ЗАКОН

О

СРЕДЊИМ ШКОЛАМА

У

КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

К. П. Д.
36280

БЕОГРАД

ДРЖАВНА ПИТАМПАРИЈА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1900.

ЦЕНА 0'50 ДИНАРА

МИ
А Л Е К С А Н Д А Р I.

по милости Божијој и вољи народној
Краљ Србије

ПРОГЛАШУЈЕМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НА-
РОДНА СКУПШТИНА, САЗВАНА У РЕДОВНИ САЗИВ ЗА 1897. ГОД.,
РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО :

ЗАКОН
О
СРЕДЊИМ ШКОЛАМА*

И. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Задатак и деоба средњих школа

Чл. 1.

Задатак је средњих школа да дају ученицима
више опште образовање и васпитање, и да их
спремају за слушање наука на универзитету или
другим вишим школама.

Чл. 2.

Средње школе могу наставним планом бити
уређене као : гимназије, реалне гимназије и реалке.

* *Памене и доцне* овог закона, учињене Законом од
6. јануара 1900. год. унесене су и обележене *курсивом*.

Чл. 3.

Потпуна средња школа има осам разреда, а непотпуна шест или четири разреда. Сваки разред траје годину дана.

Средња се школа дели на нижи, средњи и виши течај; нижи течај састављају: први, други трећи и четврти, средњи: пети и шести, а виши: седми и осми разред.

Државне и приватне средње школе

Чл. 4.

Држава ће о свом трошку издржавати у Београду две потпуне, а у унутрашњости три потпуне и шест непотпуних средњих школа, само за мушку децу.

У којим ће се местима у унутрашњости отворити државне средње школе и које врсте, одређује се Краљевим указом на предлог министра просвете и црквених послова, а по саслушању министарског савета. Истим путем одређује се и затварање или промена врсте какве средње школе.

Чл. 5.

Свака средња школа има своју школску област (територију), коју одређује министар просвете и црквених послова.

Чл. 6.

Општина, у којој се отвара државна средња школа, дужна је дати потребно земљиште за школску зграду, а трошкове око подизања и оправљања зграде сносиће цела школска област.

Ово важи и за Београд.

Чл. 7.

Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, може се одобрити и појединим окрузима, градовима или приватним лицима да отворе и о свом трошку издржавају непотпуно средњу школу за мушку децу.

За унутрашње уређење ових приватних школа и за квалификације наставника вреди у свему одредбе овог закона, осем ако им се Краљевим указом не би друкчије уређење нарочито одобрило. Избор наставника у овим школама потврђује министар просвете и црквених послова.

У колико ће сведочанства ових приватних школа вредити као сведочанства државних школа прописује министар просвете и црквених послова.

Чл. 8.

Свака средња школа има свој печат с државним грбом и именом завода, потребан школски намештај, књижницу за наставнике и за ученике, кабинете, лабораторије и друга потребна училиа.

Чл. 9.

Све средње школе, државне и приватне, стоје под врховним надзором министра просвете и црквених послова.

Чл. 10.

Сва правила која се на основу и у границама овог закона пропису, састављају Уредбу о средњим школама.

II. НАСТАВА

Наставни план

Чл. 11.

У средњим школама уче се:

А. обавезно

а) науке:

1. хришћанска наука,
2. српски језик,
3. немачки језик,
4. француски језик,
5. латински језик,
6. грчки језик,
7. земљопис,
8. српска и општа историја,
9. јестаственица (зоологија, ботаника, минералогиија),
10. физика и хемија,
11. математика,
12. механика,
13. нацртна геометрија и геометриско цртање,
14. филозофска пропедевтика.

б) вештине:

1. слободноручно цртање (за реалке: научан предмет),
2. краснопис,
3. певање и
4. гимнастика.

Б. добровољно

Свирање и стенографија.

Од вештина може директор ослободити поједине ученике, привремено или стално, према увери школског лекара. Од певања још и на предлог дотичног наставника, ако ученик нема слуха или дара за ту вештину.

Ученицима, који би у обавезним предметима показали слаб успех, директор може забранити учење добровољних предмета.

Чл. 12.

Ученике других вероисповести директор ће, по захтеву њихових родитеља или старатеља, ослободити од похођења часова хришћанске науке; али су такви ученици дужни ван школе примати наставу из своје вере и о томе на крају сваког тромесечја подносити уверења, из којих ће се оцене успеха уносити у школске књиге и ученичка сведочанства.

Чл. 13.

Наставне планове и програме државних средњих школа, као и све што се тиче извођења њихова, прописује министар просвете и црквених послова.

Према месним приликама појединих средњих школа, министар може допустити да се наставни план и општи програм у неколико измени.

Једном утврђени наставни план и програм не може се мењати за ученике, који су по њему почели учити.

Распоред предмета

Чл. 14.

При распоређивању предмета на дане и часове треба пазити на ове главне одредбе:

а) да четвртком после подне ученици буду слободни од предавања; али се ово време може, према потреби употребити на гимнастичка вежбања, екскурзије, излете ит.д.

б) да науке, нарочито математика и језици, заузимају прве часове пре подне, а вештине последње часове пре подне или после подне;

в) да хришћанска наука увек добије први или последњи час пре или после подне у разреду, у коме има ученика и других вероисповести;

г) да ни један научни предмет нема два часа дневно, осем оних који би имали више од 5 часова недељно ;

д) да после подне не сме бити само један час ;

ђ) да писмених школских задатака не сме бити више од једнога за једно подне.

Школска година

Чл. 15.

Школска година почиње 11. августа па траје до 15. јуна друге године, кога се дана завршује благодарењем и школском светковином

Чл. 16.

Предавања почињу по свршетку пријемних и разредних испита, а најдаље 20. августа. Школска година почиње призивањем Св. Духа.

Предавања се завршују у првој половини месеца јуна.

За ученике осмог разреда предавања престају 15. маја.

Чл. 17.

По завршетку предавања држе се течајни испити и врши превођење ученика из нижих разреда у више, по одредбама овога закона и нарочитим прописима министра просвете и црквених послова.

Чл. 18.

Велики школски одмор траје од Видов-дана до 10. августа, Божићни одмор од Туцин-дана до Нове Године, а ускршњи од Вел. Четвртка до Томине Недеље. Сем тога школа не ради недељом и празницима, када су наставници и ученици дужни по утврђеном распореду ићи у цркву.

III. УЧЕНИЦИ

Уписивање ученика

Чл. 19.

Уписивање ученика у све разреде бива за прва три радна дана по истеку великог школског одмора. Само у особитим случајима може се допустити упис још до краја месеца августа, о чему одлучује министар просвете и црквених послова.

Чл. 20.

Уписивање ученика бива увек личном пријавом. Само у случајима доказаног боловања или неотклоњивих сметња, пријава може бити писмена.

Чл. 21.

При упису у I разред сваки ученик мора поднети:

а) школско сведочанство о томе, да је као редован или приватан ђак с добрим успехом свршио четврти разред основне школе и да је био доброг владања;

б) крштеницу, или у доказаној немогућности да се она набави, законски потврђено уверење о томе, да до краја календарске године које се уписује, није млађи од 10 ни старији од 13 година.

Чл. 22.

При упису у пети разред ученик не сме бити старији од 17, а при упису у седми разред старији од 19 година.

О изузецима одлучује министар просвете и црквених послова.

Чл. 23.

Сви ученици подвргавају се у почетку сваке школске године лекарском прегледу, па ако се

покаже да ученик болује од болести која је опасна за њега или по друге ученике, неће се примити у школу. Ако се таква болест појави на ученику у току године, отпустиће се из школе, стално или привремено, према увери школског лекара.

Уписнина и школарина

Чл. 24.

При упису у ма који разред државне средње школе ученици плаћају годишње:

- а) уписнине: пет динара, и
- б) школарине: по двадесет динара за сваки разред нижег, а по четрдесет динара за сваки разред средњег и вишег течаја.

Школарину за I разред плаћају само они ученици, који положи пријемни испит.

Ученик, који у току школске године промени завод, добровољно или по казни, платиће школи у коју долази уписнине педесет динара, осем ако мења завод због сеобе својих родитеља или старатеља из места у коме је школа.

Чл. 25.

Уписнина се уноси у ђачки фонд, из кога ће се *давати* *благодјељне* сиромашним а одличним ученицима средњих школа.

Школарина се уноси у школску касу из које ће се *набављати* *све* *школске* *и* *канцелариске* *потребе* *те* *школе*.

Како ће се и колико од примљене уписнине и школарине трошити на горње сврхе а колико уносити у заснивање општег ђачког фонда и опште школске касе средњих школа, као и ближа правила о намени, руковању и трошењу новца из ових готовина, прописује министар просвете и црквених послова.

Чл. 26.

Уписнине се не може ослободити ни један ученик, а школарине се ослобођавају: само сиромашни ученици одличног учења и *примерног* *владања*.

За сиромашне ученике сматраће се они, чији родитељи или имања плаћају годишње до 30 динара непосредног пореза.

Број ученика по разредима

Чл. 27.

Ни у једноме разреду нижега течаја не треба да *буде* *више* *од* *педесет* *ученика*, у петом и шестом разреду *више* *од* *четрдесет*, а у седмом и осмом *више* *од* *тридесет* *ученика*. Ако је у ком разреду *више* *ученика* *од* *овога* *броја*, разред ће се привремено поделити на одељења, а ако је тако кроз три школске године, разред ће се стално поделити на одељења, по одобрењу министра просвете и црквених послова.

Чл. 28.

Средња школа дужна је примити све ученике из своје школске области; из друге области само онда, ако дотични разред није попуњен допуштеним бројем ученика.

Чл. 29.

Ванредних ученика у средњим школама не може бити.

Казне

Чл. 30.

Правила дисциплинска и казне за ученичке кривице прописује министар просвете и црквених послова.

Чл. 31.

За велике кривице ученик се може казнити:

а) удаљењем из тога завода према савету директора за једну школску годину; у овом случају директор ученику само издаје школско уверење (односно сведочанство);

б) искључењем из тога завода за једну или више школских година; и

в) изгнањем из свих средњих завода у Србији. Последње две одлуке доноси професорски савет.

Министар просвете и црквених послова може мењати само одлуку изгнања из свих завода, која је извршена тек кад је он одобри.

Оцењивање ученика

Чл. 32.

За оцењивање ученичког успеха има пет оцена: одличан (5), врло добар (4), добар (3), слаб (2) и рђав (1).

Чл. 33.

За оцењивање ученичког владања има три оцене: примерно (5), добро (3) и лоше (2).

Чл. 34.

За оцењивање ученичке вредноће има три оцене: похвално (5), марљиво (3) и немарљиво (2).

Чл. 35.

Сваки је наставник дужан што чешће проитивати сваког ученика ради што тачнијег сазнања ученичког успеха, а на крају сваког тромесечја дати му општу оцену успеха, која се заводи у главну књигу.

Чл. 36.

Оцену владања и вредноће даје ученику разредно веће.

Чл. 37.

Ученик који за две године узастопце добије из владања оцену: лоше, или из вредноће оцену: немарљив, губи право на школовање у тој школи за једну школску годину.

Превођење ученика

Чл. 38.

О превођењу ученика из нижих разреда у више, о понављању разреда, о полагању испита из појединих предмета одлучују разредна већа.

Чл. 39.

У старији разред преводиће се без испита сви они ученици, који из свију научних предмета имају несумњиво добар годишњи успех.

Цртање се само у реалкама сматра као научни предмет.

Ученик, чија се оцена годишњег успеха не може поуздано извести, било због дужег боловања, било каквог другог оправданог узрока, може се према одлуци разредног већа, подврћи испиту из неких или свију научних предмета. Овако добијена оцена сматраће се као оцена годишњег успеха. За овај се испит не плаћа никаква такса.

Чл. 40.

Ученици непоузданог знања, који не могу успешно напредовати у старијем разреду, остаће се да понове разред.

Разред се може поновити само један пут.

Чл. 41.

Ученику, чији би годишњи успех био слаб из два научна предмета, допушта се да почетком нове школске године полаже разредни испит из тих предмета, после чега ће *разредно веће* одлучити о његовој преласку или понављању разреда. Али *ови* предмети не смеју бити два језика или језик и математика.

Чл. 42.

После другог тромесечја професорски савет, на предлог разредног већа, може неспремна, немарљива и неуредна ученика отпустити из школе с тим, да на крају исте школске године полаже разредни испит из свију научних предмета тога разреда. За ученике поновце овака се одлука може донети одмах на крају првог трмесечја.

Ако би овакав ученик био спречен да испите *полаже* на крају школске године, дужан је о томе одмах писмено извести директора, који ће му, ако изостанак с испита оправда, допустити полагање ових испита у почетку нове школске године.

Ови ученици не могу се користити одредбом чл. 41. овог закона.

Испити

Чл. 43.

Испити су у средњим школама: пријемни, разредни и течајни. Испити су писмени и усмени.

Чл. 44.

Пријемни испит за ступање у I разред средњих школа полагају сви ученици одмах по свршетном упису. Овај се испит мора свршити највише за три дана.

Правила о томе испиту и саставу испитног одбора прописује министар просвете и црквених послова.

Чл. 45.

Ученик који на пријемном испиту покаже слаб успех ма из ког предмета, неће се примити у средњу школу, нити ће му се допустити да испит те школске године понови.

Чл. 46.

Разредни испити (чл. 41.) држе се одмах по свршетку пријемних испита или, ако има могућности, још за време тих испита.

Разредни се испити не могу понављати.

Чл. 47.

Ученици IV разреда, који *сврше* тај разред (према чл. 39.) морају, ако *же*ле продужити школовање у вишој средњој школи, полагати нижи течајни испит, на коме ће имати да покажу своју спрему за прелазак у старији течај.

Ученици IV разреда на које би се применио чл. 41. овог закона, полагаће *нижи* течајни испит тек по *положеном* разредном испиту.

Из којих ће се предмета испит полагати и ближа правила о овим испитима и саставу испитног одбора прописаће министар просвете и црквених послова.

Чл. 48.

Ученик, који на нижем течајном испиту покаже слаб успех ма из једног предмета, *не може* прећи у старији течај, а *може* поновити IV разред.

Чл. 49.

По свршеном VIII разреду ученици полажу виши течајни испит или испит зрелости.

На овај ће се испит пуштати само они ученици, који из свију научних предмета VIII разреда имају најмање оцену добар. А ученик, који би из једног или два научна предмета имао у општем резултату оцену слаб, пустиће се на испит зрелости тек пошто слабу оцену поправи испитом, на коме је довољна оцена добар. *Али ови предмети не смеју бити два језика или језик и математика.*

Испит зрелости држи се у првој половини месеца јуна, по правилима која прописује министар просвете и црквених послова.

Приватни ученици

Чл. 50.

Ученици, који уче у приватним средњим школама, дужни су полагати нижи течајни испит у државним средњим школама, ако желе продужити даље школовање.

За овај се испит не плаћа ни такса држави ни награда члановима испитног одбора.

Чл. 51.

Ученици, који приватно уче један или више разреда средње школе, могу ступити у државну средњу школу као редовни ученици: а) ако нису прешли године доуштене за разред у који желе ступити, и б) ако положе испит из разреда, који нису редовно учили.

За ученике, који приватно учећи средњу школу, само испите полажу у државним средњим школама, не вреде ограничења о годинама старости.

Чл. 52.

Приватни ученици плаћају држави само једну испитну таксу, ма испите полагали из више разреда; сем тога плаћају за сваки разред посебице: уписнину и сваком члану испитног одбора пет дин.

Сиромашни се ученици ових такса, сем уписнине, ослобођавају.

Чл. 53.

Приватни се испити полажу редовно у првој половини месеца јуна, а само у изузетним случајевима и по нарочитом одобрењу министра просвете и црквених послова, у другој половини месеца августа.

Одредбе чланова 38, 39, 40 и 87. овога закона вреде и за приватне ученике, с тим, да код ових ученика испитне оцене замењују годишње оцене.

Чл. 54.

Ученици, српски грађани, не могу учити у иностраној средњој школи без претходнога одобрења министра просвете и црквених послова. Ко противно овоме поступи неће му у Србији вредити сведоџба стране школе, а поред тога министар може нега или родитеља му казнити казном коју прописује допуна чл. 14. закона о народним школама.

Они пак ученици, који су то одобрење добили, као и странци, примају се из страних средњих школа, пошто положе испите из предмета које нису у тој иностраној школи учили. За ове се испите плаћа такса као за приватне испите.

Сведочанства

Чл. 55.

Сваки је ученик дужан узети по свршетку школске године школско сведочанство; у току школ-

ске године ученику се може издати само уверење о учењу и владању.

Облик сведочанства и уверења прописује министар просвете и црквених послова.

За дупликат школског сведочанства или уверења плаћа се, поред таксе, још и десет динара за ђачки фонд.

IV. НАСТАВНИЦИ

Врсте наставника

Чл. 56.

Наставници су средњих школа: директори, професори, супленти и учитељи.

Професорима, који предају научне предмете, могу се придати у помоћ приправници.

Директори, професори, супленти и виши учитељи постављају се Краљевим указом, а учитеље поставља министар просвете и црквених послова.

Чл. 57.

У потпуној средњој школи може бити поред директора највише 12 професора, у непотпуној шесторазредној највише 8, у четвороразредној највише 6 професора; а у школама са сталним разредним одељењима још по један професор на свако одељење.

Поред професора поставља се и потребан број суплената и учитеља.

Директор

Чл. 58.

За директора у непотпуној средњој школи може бити постављен професор, који је у том

звању служио најмање десет година; а у потпуној онај, који је као директор непотпуне средње школе служио најмање пет или као професор најмање петнаест година, а при том се одликовали школским радом и примерним владањем.

Директорско је звање у потпуним средњим школама стално, а у непотпуним привремено.

Професори и супленти

Чл. 59.

Професором може постати наставник, који је по положеном професорском испиту, као супленат у средњој или као учитељ у грађанској школи, радио најмање три године.

Но за професора хришћанске науке у средњим школама може се поставити оно свештено лице, које има квалификацију за професора Богословије.

Чл. 60.

Суплентом може постати лице, које је положило професорски испит.

Чл. 61.

И професори и супленти могу бити постављени само за ону групу предмета за коју су професорским испитом оквалификовани.

Чл. 62.

За приправника може бити постављен кандидат, који је положио испит зрелости у средњој школи и има сведочанство о свршеном филозофском или техничком факултету Велике Школе или ког страног универзитета или политехнике.

Плата приправницима је од 960 до 1200 динара на годину.

У ч и т е љ и

Чл. 63.

У оскудици професора за класичне или модерне језике, министар просвете и црквених послова може поставити за учитеље тих језика лица, која су положила испит зрелости, а своју стручну спрему доказала нарочитим испитом, према правилима која о томе пропише министар просвете и црквених послова. Они учитељи језика, који сем тога имају још и сведочанства о редовно свршеном факултету, могу после две године учитељске службе постати виши учитељи.

Чл. 64.

За учитеље вештина могу се поставити она лица, која имају сведочанства о томе да су свршила најмање какву нижу средњу или грађанску школу, а уз то и стручну школу дотичне вештине за коју компетују (академију уметности, вишу уметничко-занатлиску школу, конзерваторију, вишу музичку школу и т. д.) или која би, место стручне школе, своју стручну спрему посведочила нарочитим испитом.

Они учитељи вештина, који сем тога имају и сведочанства о положеном испиту зрелости, могу после пет година учитељске службе постати виши учитељи.

Чл. 65.

Учитељи језика, који немају факултетске спреме, и учитељи вештина који немају испита зрелости, али се према оцени Главног Просветног Савета, одликују као наставници, могу после десет година учитељске службе постати виши учитељи.

Дужности наставника

Чл. 66.

Директорове су дужности:

1. да управља заводом по закону, прописаним правилима и наредбама министарским и да руководи образовање и васпитање омладине у целом заводу;

2. да што чешће походи предавања наставничка и да им даје потребна упутства;

3. да се брине за попуњавање наставничких места свога завода;

4. да распоређује предмете на наставнике према њиховим квалификацијама;

5. да се стара о тачном дрижању часова и вршењу програма од стране свију наставника;

6. да сâм врши или наређује замену одсутних наставника;

7. да одређује разредне старешине;

8. да уписује ученике у школу и руководи испите;

9. да утврђује распоред испита;

10. да води надзор над школском зградом, школским збиркама и училима, и да настојава да се њима савесно рукује;

11. да води сву преписку завода под својим потписом и чува службене акте и књиге;

12. да управља школским имањем, ђачким фондом и школском касом, да буџетске суме прима и троши на одређене потребе завода, и да о свему коме треба рачуне полаже и за исправност њихову одговара.

Чл. 67.

Директор има права да казни наставнике за мање кривице опоменом, укором и губитком петнаестодневне плате; веће пак кривице доставља министру, а свагда извештава министра о изреченим казнама.

Противу осуде ма на коју од ових казна дотични се наставник може у року од 15 дана жа-

лити преко директора министру, чија је одлука извршна.

Чл. 68.

Наставници су дужни:

1. да одређене им предмете предају по прописаним програмима и по датим упутствима;
2. да своја предавања редовно држе и на време почињу и завршују;
3. да се придржавају одобрених уџбеника;
4. да тачно воде прописане дневнике;
5. да чувају поверене им ствари, кабинете, књиге и т. д. за што су и материјално одговорни;
6. да по наредби директоровој замене одсутнога или болеснога наставника;
7. да у случају своје болести или друге какве сметње, директора увек на време известе о свом изостанку;
8. да извршују све законске наредбе школских власти.

Чл. 69.

Наставници су дужни имати недељно овај број часова:

1. директори потпуних средњих школа: 5—8, а директори непотпуних 8—12 часова;
 2. професори и супленти: 15—18; а
 3. учитељи: 16—20 часова недељно.
- О одступању од овога одлучује министар просвете.

Чл. 70.

Приправници су дужни:

1. да присуствују предавањима професора, коме су у помоћ придати или којима их директор упути;

2. да професору помажу у раду око спреме лекција, у кабинету, на припремању опита и т. д.

3. да заступају одсутне наставнике или да држе предавања када се за то одреде.

Ближа правила о дужностима приправника прописује министар просвете и црквених послова.

Плате

Чл. 71.

Директори у потпуним средњим школама деле се на две класе, а имају годишње плате: директори I класе 6000 дин.; директори II класе 5000 дин. У једној класи директор мора провести најмање пет година.

Директори у непотпуним средњим школама имају поред редовне професорске плате годишњи додатак од 600 динара.

Сем плате сви директори имају право на стан и огрев у школској згради.

Чл. 72.

Основна је плата професору средње школе 2400 дин. на годину, која се после сваких пет година професорске службе повишава са 600 дин. годишње, тако да после навршене двадесет пете године професорске службе годишња плата професору износи 5400 динара.

Директори и професори који наврше тридесет година указне службе, имају право на пензију, колико им је износила њихова последња плата.

Чл. 73.

Плата је супленту 2100 дин. на годину.

Године службе проведене у овоме звању рачунају се за пензију и за периодске повишице професорске плате.

Чл. 74.

Кад наставник средње школе пређе у другу, непросветну струку државне службе, па се после врати натраг у професорску службу, неће имати већу плату од оне, коју би имао, да је остао у наставничкој служби.

Чл. 75.

Учитељи се деле на пет класа, а имају ове плате: учитељи V кл. 1200 дин. годишње; учитељи IV кл. 1500; учитељи III кл. 1800; учитељи II кл. 2100; учитељи I кл. 2500 динара.

Кандидати с јачим квалификацијама могу бити постављени одмах и у коју вишу класу, али то не може бити даље од III класе закључно.

У свакој вишој (III—I) класи, учитељ мора провести најмање пет година.

Чл. 76.

Виши учитељи деле се на пет класа, а имају ове плате: учитељи V. кл. имају годишње 2100 дин.; учитељи IV кл. 2500 дин.; учитељи III кл. 3000; учитељи II кл. 3500; учитељи I кл. 4000 динара.

У свакој класи виши учитељ мора провести најмање пет година.

Чл. 77.

Виши учитељи и учитељи, који без прекида у служби наврше десет година службе, имају право на пензију за случај старости, душевне или телесне неспособности; а кад наврше тридесет и пет година службе, имају право на пензију, колико им је пзиносила њихова последња плата. Пензија им се рачуна као и наставницима народних школа.

Учитељима ће се пензија издавати из буџета министарства просвете и црквених послова, по одлуци министра просвете.

Чл. 78.

У недостатку кандидата с професорским квалификацијама могу се за учитеље хришћанске науке у средњим школама поставити свештена лица с месечним хонораром од 8—10 дин. за сваки недељни час.

П о с л о в о ђ а

Чл. 79.

Почетком школске године директор одређује једног наставника за пословођу.

Дужности су пословођине: да води записник у седницама професорског савета, да одржава у реду школску архиву и помаже директору у вршењу свију административних послова.

Министар просвете може, на предлог директора, одлучити да се пословођи у име награде за тачно вршење ових дужности изда из школске касе: у непотпуној до 150, а у потпуној средњој школи до 200 дин., и то увек на крају школске године.

К њ и ж н и ч а р

Чл. 80.

Књижничар је један наставник, кога професорски савет избере за школског књижничара на годину дана. Он је дужан да чува, уређује и рукује школском књижницом за коју је и одговоран.

Разредне старешине

Чл. 81.

Сваки разред и свако разредно одељење има свог разредног старешину, кога именује директор међу професорима. Само где нема довољно професора, разредно се старешинство може поверити и супленту.

За разредног старешину ће директор гледати да постави оног професора, који у дотичном разреду има највише часова.

Чл. 82.

Разредни је старешина дужан: да саставља дневнике и врши сву администрацију за свој разред, да походи предавања наставника свога разреда и даје потребна упутства, и да води бригу о свеколиком умном, физичком и моралном образовању ученика у повереном му разреду.

Ближа правила о дужностима разредних старешина прописује министар просвете и црквених послова.

Разредно веће

Чл. 83.

Разредно веће састављају разредни старешина и сви наставници тога разреда. Председник је разредног већа разредни старешина.

Чл. 84.

Разредно се веће састаје у ваншколско време, на позив разредног старешине или двојице наставника тога разреда.

Чл. 85.

Састанци разредног већа су редовни и ванредни. Редовни се састанци држе крајем сваког месеца, а ванредни кадгод потреба захте.

Чл. 86.

Разредно се веће на својим редовним састанцима бави овим пословима:

1. истражује путове за што успешнију наставу и боље васпитање ученика свога разреда;
2. утврђује начин како би сви наставници, у наставном и васпитном погледу, подједнако поступали према ученицима и одржавали везу и јединство у целокупној настави, ујемчавајући хармоничним радом и бољи успех;
3. утврђује распоред школских задатака;
4. истражује начине о физичком унапређењу ученика свога разреда;
5. одлучује о ученицима, који прелазе у старији разред, који полажу разредни испит и који понављају разред.

Чл. 87.

Годишње оцене, на чијој се основи врше одлуке т. 5. чл. 86. даје предметни наставник у споразуму с разредним старешиним, не сведећи аритметички тромесечне оцене успеха. У случају њихова неслагања даје годишњу оцену разредно веће. Одлуке се разреднога већа доносе већином гласова.

О раду већа председник извештава директора, достављајући му одлуке и записник рада сваке седнице.

Професорски савет

Чл. 88.

Професорски савет састављају: директор и сви указни наставници, а у нарочитим случајима и школски лекар.

Чл. 89.

Професорски савет састаје се у време ван-школских часова, на позив директоров.

Чл. 90.

На састанцима професорског савета председава директор, а кад је он спречен онда најстарији професор.

Чл. 91.

Професорски савет одлучује апсолутном већином гласова; ако би се гласови подједнако поделили, одлучује директор. Одлуке саветске потписује директор и сви наставници који су били у седници, а директор их објављује и извршује. Ако директор налази да је каква одлука противна каквом законском пропису, или ако се он у опште не слаже с њом, онда ће је он пре извршења доставити министру просвете на решење.

Чл. 92.

Дужности су професорског савета:

1. да изриче над ученицима казне према чл. 31. овог закона;
2. да на крају сваког тромесечја саслуша извештаје разредних старешина о стању и напреловању ученика њихових разреда, и да том приликом, а по потреби и раније, утврди заједничке мере за поправљање наставе и васпитања;

3. да одлучује о набављању учила и књига;
4. да се договара о потребним изменама у школским правилнима и у опште о свему што би могло служити унапређењу завода и усавршењу наставе у њему и да подноси у том циљу донесене одлуке министру.

Чл. 93.

Министру просвете и црквених послова иду на одобрење:

1. распоред предмета на наставнике;
2. распоред предмета на дане и часове;
3. распоред испита;
4. подела разреда на одељења;
5. допуне правила, које се тичу дидактичне и дисциплинске стране;
6. одлуке о одступању од броја часова, који је законом одређен; и
7. одлуке с којима се директор не слаже.

Школски лекар

Чл. 94.

Свака средња школа има свога лекара.

Школског лекара поставља министар просвете и црквених послова и одређује му *из школске касе* хонорар, који може бити 480 до 840 динара на годину.

Чл. 95.

Дужности су школског лекара: да у почетку и на крају школске године прегледа све ученике; да такав преглед врши и преко године, кадгод то захте директор; да бесплатно лечи сиромашне ученике и даје им уверења; да походи на захтев директоров ученике без разлике имовног стања за које директор сумња да су болесни; да на захтев

директоров обиђе и болесне наставнике; да ученицима даје потребне гигијенске поуке; да обраћа нарочиту пажњу на гигијенске услове ученичкога здравља и у том правцу даје потребна упуства; да води статистику о здравственом стању ученика и да о томе подноси директору годишње извештаје.

У. ПРОФЕСОРСКИ ИСПИТИ

Испитна комисија

Чл. 96.

Ради испитивања приправника, који желе полагати професорски испит, постоји у Београду, при министарству просвете и црквених послова, стална испитна комисија.

Чл. 97.

У испитној комисији има најмање онолико чланова, колико је научних предмета из којих се полаже професорски испит. Према потреби и могућности може се за сваки предмет поставити и више чланова. У постављењу се именује за који је предмет који члан постављен.

Чл. 98.

За чланове испитне комисије постављају се: редовни и ванредни професори Вел. Школе, чланови Академије Наука, и старији професори средњих школа који су се одликовали стручним радовима у питањима средњошколске наставе.

Чл. 99.

Сваком члану комисије одређује се и заменик који ће пуноважно вршити посао члана ис-

питне комисије кадгод би сам члан био спречен да одређену му дужност врши.

За заменике постављају се лица из оних истих категорија, из којих се бирају и чланови комисије.

Чл. 100.

За председника испитне комисије поставља се нарочито лице из категорија поменутих у чл. 98.

Председник испитне комисије поставља се Краљевим указом на предлог министра просвете и црквених послова, а чланове и заменике поставља министар просвете и црквених послова, све на три године.

Ако се у току трогодишње испитне периоде упразни место председника, члана или заменика, поставља се истим путем друго лице, коме чланство у комисији, као и осталима, траје до краја те испитне периоде.

Испитни одбори

Чл. 101.

Из чланова испитне комисије, односно њихових заменика, састављају се поједини испитни одбори, пред којима кандидати полажу професорске испите.

У одбор улазе они чланови (односно њихови заменици), који су представници предмета из којих кандидат полаже професорски испит.

Број чланова у одбору, заједно са председником, не сме бити мањи од пет.

Ако је председник спречен да врши дужност председничку, заступа га најстарији по положају члан одбора, који у том случају своје место у одбору попуњава другим чланом.

Чл. 102.

Испитни одбор одлучује: хоће ли се кандидат, према својим сведочанствима и уверењима, пустити на професорски испит, или не.

Чл. 103.

Председник одређује чланове испитног одбора одмах, чим му се који кандидат јави за испит, затим одређује време испиту, позива чланове испитног одбора и руководи целим испитом.

Сви чланови испитног одбора дужни су присуствовати свима испитима.

Чл. 104.

Чланови испитног одбора добивају награду, коју је кандидат дужан уз своју пријаву за испит напред положити: за председника 30 динара, за сваког члана по 20 динара.

К а н д и д а т и

Чл. 105.

Право на професорски испит имају они кандидати, који су у Србији провели најмање две године као приправници у којој средњој школи, или као *привремени учитељи са факултетском сиремом* у грађанској школи, или као доценти у Великој Школи.

Чл. 106.

Од кандидата, који су свршили факултет на страни, могу се пустити на испит само они, који су као редовни слушаоци универзитета или политехнике радили и у научним институтима или у семинарима, и положили прописане испите, који одговарају стручним испитима у Великој Школи (дипломски испит, лисанс, докторат).

Чл. 107.

Кандидат може полагати професорски испит само из оних група наука из којих има факултетске спреме.

Кандидати, који су свршили реалку и технички факултет, могу полагати професорски испит само из онах група наука, које их оспособљавају за професоре реалака или реалних гимназија.

Чл. 108.

Ради полагања професорског испита кандидат се пријављује *председнику сталне испитне комисије* молбом у којој излаже из којих предмета жели испит полагати.

Уз пријаву кандидат мора поднети:

а) сведочанство о положеном испиту зрелости које средње школе;

б) сведочанство о свршеном факултету (филозофском или техничком) Велике Школе, универзитета или политехнике;

в) уверење од директора средње школе: да је као приправник провео две године, да има физичких и моралних особина које су за наставнички позив неопходне и да има свих услова, који се за државног чиновника у опште траже. — За кандидате, који се јављају да полажу професорски испит из кога живог језика, једна година проведена на страни ради практичног изучавања тога језика, рачуна се као једна година приправништва;

г) кратак свој животопис у коме ће изнети своје школовање, обим и правац својих научних и литерарних студија, из којих би одбор могао видети његову претходну научну спрему за наставнички позив;

д) уверење о томе да је српски грађанин, по рођењу или прирођењу;

ђ) домаћи састав (тему).

Чл. 109.

Кандидат може одустати од полагања професорског испита пре, него што је отпочео полагати општи испит.

Ако би кандидат за време полагања одустао од испита, а без оправданих разлога по оцени испитног одбора, сматра ће се да испит није положио. Положена награда (по чл. 104.) не враћа се ни у ком случају.

Испит

Чл. 110.

Професорски се испит може полагати у току целе школске године, сем времена од 1. маја до 1. октобра.

Чл. 111.

Испит има два дела: општи и стручни; они се могу полагати и одвојено, али увек у току једне школске године, а највише у размаку од три месеца.

Чл. 112.

Општи је испит увек само усмен, а траје најмање два часа.

Чл. 113.

Општим испитом кандидат треба да покаже:
а) да добро зна све делове описне српске

граматике и главне моменте српске књижевности и српске историје;

б) да је познат с начелима опште педагогије, психологије и логике и да зна методику својих предмета;

в) да се, за књижевну потребу, добро и лако служи немачким или француским језиком, и

г) да познаје школску администрацију, закон и уредбе, по којима се у средњој школи ради.

Чл. 114.

Који кандидат не би испунио захтеве општега испита, неће се ни пуштати на стручни испит.

Исто тако, ако кандидат не задовољи један део стручног испита (чл. 117.), неће се пуштити да полаже остале делове стручног испита.

Чл. 115.

Кандидат, који би за стручни испит изабрао групу српског језика или који живи језик, неће полагати општи испит из тих предмета.

Чл. 116.

Стручни испит има ове групе наука:

1. српски језик (увек са старим словенским језиком и српском књижевношћу, уз кратак преглед српске историје) као главни, а уз то латински с грчким, или немачки или француски језик као споредни предмет;

2. латински с грчким језиком као главни, а уз то српски језик као споредни предмет;

3. немачки или француски језик као главни, а уз то српски језик као споредни предмет;

4. географија као главни, а уз то јестаственица (зоологија, ботаника, минералогичја) или општа историја са српском као споредни предмет;

5. историја општа са српском као главни, а уз то географија као споредни предмет;

6. јестаственица (зоологија, ботаника, минералологија) као главни, а уз то математика или физика или географија као споредни предмет;

7. математика и физика као главни предмети;

8. математика с нацртном геометријом као главни, а уз то физика или механика као споредни предмет;

9. физика с хемијом као главни, а уз то јестаственица (зоологија, ботаника, минералологија) или математика као споредни предмет.

Чл. 117.

Стручни испит има ове делове:

- а) домаћи састав (тема),
- б) писмени задатак (клаузура),
- в) усмени испит, и
- г) предавање.

Чл. 118.

Домаћи се састав мора увек радити из главног предмета оне групе, из које кандидат испит полаже. Ако је главни предмет који језик (стари или нови), тема ће се радити на том језику.

Чл. 119.

Тему за домаћи састав бира сам кандидат и пријављује је на три месеца пре *писмене пријаве за испит* председнику испитне комисије. Председник је властан тему непримити и у споразуму с надлежним чланом одбора другу тему сам задати.

Тромесечни рок за израду домаћег састава може председник, из оправданих разлога, продужити највише још за три месеца.

Чл. 120.

Домаћи су састав дужни прегледати и о њему свој писмени суд дати најмање два члана испитног одбора; но и остали чланови треба да га, по могућству, разгледају и о његовој се вредности увере.

Чл. 121.

При изради домаћег састава кандидат је дужан назначити тачно сву литературу којом се у раду служио.

Ако домаћи састав покаже недовољну научну или литерарну спремност, одбор га неће пустити на даљи испит.

Чл. 122.

Место домаћег састава може се примити и какав већи научни рад ма и на страном језику (докторска дисертација или каква специјална расправа из семинара, института или лабораторије), којим би кандидат желео заменити домаћи састав. О овој замени одлучује испитни одбор.

Чл. 123.

Писменом задатку (клаузури) је циљ, да се види колико је кандидат спреман, да по каквом питању из главног предмета изабране групе покаже своје знање, брзо и поуздано.

За писмени задатак бира кандидат једно између три питања, која му се буду писмено задала.

Писмени задатак кандидат ради под строгим и непосредним надзором једнога члана испитног одбора. Израда не сме трајати дуже од шест часова, а за време рада кандидат се не сме удаљавати и посао прекидати.

Чл. 124.

Као писмени задатак из хемије или које друге природне науке може бити и практичан рад у лабораторији или кабинету.

Писмени задатак из живог језика ради се на томе језику, а из групе латинског језика с грчким на латинском језику.

Чл. 125.

При изради писменог задатка кандидат се има ослањати само на своје знање и памћење, без употребе књига, речника и других помоћних средстава.

Чл. 126.

Усмени испит кандидат полаже према програму утврђеном за главне и споредне предмете, а из свију наука изабране групе.

Чл. 127.

Усмени испит не сме трајати мање од три часа, а може се, ради одмора, за кратко време прекинути.

Чл. 128.

Усмени је испит у толико јаван што је приступ слободан онима којима то допусти председник одбора.

Чл. 129.

По свршеном усменом испитивању, кандидат ће држати једно предавање из једнога предмета своје групе. Тему за ово даће сам одбор, а кандидат је дужан предавање израдити писмено, у облику угледног предавања.

Чл. 130.

По свршеном предавању, одбор у седници коју одмах по испиту држи, одлучује о томе, да ли је кандидат положио професорски испит или није. О овоме одбор доноси писмену, образложену одлуку.

Чл. 131.

При одлуци води се строг рачун о томе, је ли кандидат из свију делова стручног испита (чл. 117.) показао поуздану спрему. Јачи успех из једног дела испита не може се узети као нагиада за слабију спрему из другог дела.

Чл. 132.

Сматра се да је професорски испит положио онај кандидат: а) коме то призна апсолутна већина чланова испитног одбора, с испитачем главног предмета у тој већини; или б) коме то призна две трећине чланова испитног одбора, ма и без испитача главног предмета у тој већини.

Одлука о испиту саопштава се одмах кандидату.

Чл. 133.

Ако кандидат не би положио професорски испит, може испит поновити тек после једне године дана. Професорски се испит по трећи пут не може полагати.

Чл. 134.

Одлуку о испиту, заједно с извештајем о току целог испита, председник одбора подноси министру просвете и црквених послова. Кандидату, који испит положи, министар издаје диплому.

Чл. 135.

Кандидатима, који су положили еквивалентни професорски испит на страни, може се признати тај испит. О овоме одлучује одбор, пред којим би кандидат морао полагаати испит према овом закону. Тај ће одбор одлучити и о потреби испитивања таквог кандидата из појединих делова општега испита (чл. 113.).

И ови су кандидати дужни положити награду означену у члану 104. овог закона.

Чл. 136.

Програм из главних и споредних предмета појединих група (чл. 116.) као и правила о извођењу овог закона прописује министар просвете и црквених послова.

Прелазна наређења

Чл. 137.

Кад се овај закон обнародује Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, а по саслушању министарског савета, наредиће се, у којим ће се местима затворити садашње средње школе.

Чл. 138.

Упис ученика и сви поновни и накнадни испити ученика из 1897/8. школ. године, као и пријемни испити за 1898/9., свршиће се по досадаш-

њем закону и прописима министра просвете и црквених послова, до 1. октобра ове године.

Чл. 139.

Одредбе чл. 22. овог закона не вреде за ученике, које овај закон затече у гимназијама и реалкама.

Чл. 140.

За прве директоре по средњим школама, које буду уређене по овоме закону, могу се поставити и они професори, које овај закон затече у директорском положају.

Чл. 141.

Сви указни наставници у средњим школама, које се буду затвориле, ставиће се на расположење државе по закону о чиновницима грађанског реда.

Време, које ови наставници буду провели на расположењу, неће им се рачунати за периодске повишице.

Предавачке године рачунају се као приправничке.

Они учитељи вештина, које овај закон затече најмање у 10-ој години службе могу изузетно од чл. 65. постати вишим учитељима, ако Главни Просветни Савет да своје мишљење да они то заслужују. Ово прелазно наређење вреди за годину дана од кад овај закон ступи у живот.

Чл. 142.

Професорима и суплентима, који и даље остану у наставничкој служби, срачунаће се плата по овом закону а према годинама службе, које су им по досадашњим законима већ признате за периодске повишице.

Чл. 143.

Сви фондови, које каква укинута средња школа има, предаће се на даље руковање грађанској школи, која би је у истом месту заменила; ако такве школе не би било, фондови ће се послати преко министарства просвете Управи Фондова на увећање школскога фонда.

Чл. 144.

Женски ученици који су се затекли у средњим школама могу довршити своје школовање по овом закону, но без права да понове разред.

Завршно наређење

Чл. 145.

Овај закон ступа у живот 10. августа ове год., а тада престају важити:

1. Закон о устројству гимназија од 16. септембра 1863. год. заједно са свима доцнијим изменама и допунама његовим.
2. Закон о устројству реалке од 9. јуна 1865. год. заједно са свима доцнијим изменама и допунама његовим.
3. Законодавно решење од 18. септембра 1871. године (Зборник 24. стр. 1.) о постављању ванредних предавача у средњим школама.
4. Закон о урочувању година предавачке службе у године указне службе од 9. јуна 1884. год.
5. Закон о регулисању плата професорских од 28. фебруара 1875. године, у колико се тиче плата професора средњих школа, именованих у чл. 2. овога закона.
6. Закон о професорским испитима за средње школе ниже и више, од 29. јануара 1880., у ко-

лико се тиче испита професора средњих школа, именованих у чл. 2. овог закона.

Препоручујемо Нашим министрима: просвете и црквених послова и финансија да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају а свима и свакоме да му се покорвају.

14. јула 1898. год.
у Нишу,

АЛЕКСАНДАР с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,

К. Н. Христић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Андра Борђевић с. р.

Министар финансија,
Стев. Д. Поповић с. р.

Ив. Ј.
36280